

Beleidsadvies ***Voorall***

met betrekking tot de

Nota gehandicaptenbeleid '08-'11

van de gemeente Den Haag

VOOR
voor Hagenaars met een beperking

Inhoudsopgave

	Pag.
I Inleiding	3
II Gehandicapttenbeleid en prestatievelden 5 & 6	4
III Algemeen	5
IV Reactie en advies per hoofdstuk	7
1. De doelgroep en speerpunten van ons beleid	7
2. Hagensaars van niet-westerse afkomst met een handicap	7
3. Jongeren met een handicap	9
4. Gelijkwaardig met elkaar omgaan, volwaardig meedoen	11
5. Volwaardige toegang	14
6. Samenspraak, onderzoek en monitoren	18
V Tenslotte	20

I INLEIDING

De opbouw van het advies is de volgende.

De ondertitel van de Gehandicaptennota luidt: 'Uitvoeringsprogramma WMO-prestatieveld 5 en 6.' Wij gaan in hoofdstuk II allereerst kort in op de positie van de nota in het licht van de WMO.

Vervolgens wordt in hoofdstuk III (Algemeen) een aantal bevindingen en adviezen beschreven die betrekking hebben op de nota als geheel.

In hoofdstuk IV (Reactie en advies per hoofdstuk) komen de afzonderlijke thema's van de nota aan de orde met de erbij horende doelen en activiteiten.

Hoofdstuk V (Tenslotte) bevat een korte samenvatting van ons advies.

II GEHANDICAPTENBELEID EN PRESTATIEVELDEN 5 & 6

De subtitel van de Gehandicaptennota is: 'Uitvoeringsprogramma Wmo Prestatievelden 5 & 6'. Ons inziens dekt deze vlag niet de lading.

Prestatieveld 6 betreft het verlenen van *individuele* voorzieningen. De Haagse Concept verordening 'Individuele Voorzieningen voor Maatschappelijke Ondersteuning Gemeente Den Haag 2009' is feitelijk de uitwerking van Prestatieveld 6.

Deze Gehandicaptennota behelst vrijwel alleen de uitvoering van Prestatieveld 5.

Status en plaats van de nota

- *Wij adviseren duidelijk aan te geven over welke gebieden de nota wel en niet gaat en welke positie deze heeft in relatie tot de andere Haagse uitvoeringsprogramma's.*

De wettekst van prestatieveld 5 spreekt ook van 'mensen met een chronisch psychisch of psychosociaal probleem'. De nota laat de GGZ buiten beschouwing. Komt over dit onderwerp een aparte nota?

Deze nota is de uitvoering van een deel van de Wmo. Het recht op een voorziening zoals wij dat kenden onder de Wvg, is vervangen door de Compensatieplicht in de Wmo.

Het onderwerp Compensatie of Compensatieplicht komt niet voor in deze nota.

De nota toont nog niet de omslag in denken, waarin gerefereerd wordt in de conceptverordening 'Individuele Voorzieningen voor Maatschappelijke Ondersteuning Gemeente Den Haag 2009':

'De compensatieplicht geeft gemeenten de opdracht om individuele burgers een oplossing te bieden voor beperkingen die zij ondervinden. Hierbij wordt uitgegaan van de vraag van de burger.'

III ALGEMEEN

In de nota staan veel ambities die wij van harte onderschrijven. Er is echter een grote kloof tussen de doelen en de uitwerking. De concrete uitwerking is op veel plaatsen beperkt. Er staat vaak 'groter' en 'meer', maar dat is niet meetbaar. Voor de realisering van het gehandicaptenbeleid is het van groot belang om heldere en meetbare doelen te formuleren, op basis waarvan concrete afspraken kunnen worden gemaakt.

Doelen

- *Wij adviseren met klem zoveel mogelijk doelen en/of acties SMART te formuleren: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.*
- *Indien het niet mogelijk is een meetbaar doel of activiteit te formuleren, dan adviseren wij om te starten met een nulmeting en met het formuleren van criteria. Op basis van een (nul)meting kunnen vervolgens resultaatafspraken gemaakt worden met de mensen die de projecten uitvoeren.*

Financiën

Ook voor de financiële bijlage geldt dat deze weinig specifiek is, veel bedragen lijken algemene schattingen. Op veel plaatsen staat 'binnen redelijke financiële kaders', zonder dat de criteria worden uitgelegd. De financiële dekking voor de projecten die door andere diensten worden gefinancierd, staan niet in de bijlage. Zodoende kan niet worden gecontroleerd of deze voldoende zijn geïnstrumenteerd. Dit komt de transparantie van het financiële beleid niet ten goede.

- *Wij adviseren om in de financiële bijlage voor alle actiepunten te vermelden uit welk budget de diverse projecten worden gefinancierd, met daarbij de bedragen. Het intersectorale karakter van de nota wordt daarmee beter tot uitdrukking gebracht. Daarnaast raden wij aan prestatieafspraken te verbinden aan de subsidievoorwaarden.*

Partners

Bij het noemen van de partners in bijlage 1, is vaak niet duidelijk welke dienst binnen de gemeente erbij betrokken is. Zijn de genoemde partners betrokken bij het ontwikkelen van beleid of bij de uitvoering ervan? Het zou handig zijn als er duidelijk wordt benoemd wat de taakverdeling is tussen de diverse actoren en wie er verantwoordelijk is voor de resultaten.

- *Wij adviseren om expliciet te benoemen welke dienst(en) van de gemeente meewerkt(en) en in welke rol.*
- *Tevens adviseren wij aan te geven, wie van de partners eindverantwoordelijk is voor de uitvoering van de betreffende actiepunten.*

Binnen de WMO wordt gevraagd om toetsingskaders, waaraan elk jaar gemeten kan worden wat er aan doelen bereikt is. Deze kaders vinden wij niet terug in de nota.

Wij verwachten dat wanneer de nota gehandicaptenbeleid 2008 – 2011 in zijn geheel SMART wordt geformuleerd, dit een grote stap voorwaarts zal betekenen voor de realisering van alle gestelde doelen.

IV REACTIE EN ADVIES PER HOOFDSTUK

1. DE DOELGROEP EN DE SPEERPUNTEN VAN ONS BELEID

Voorall kan zich goed vinden in de genoemde drie speerpunten en onderschrijft deze van harte. Zij vormen drie perspectieven waarmee de activiteiten worden geordend en aangepakt. Ze geven daarmee richting aan de beleidsnota.

Voorall ziet als vierde perspectief het *inclusief beleid*.

In de nota wordt de term tweemaal genoemd, doch niet correct uitgelegd. Voorall vindt het wezenlijk dat het belang van *inclusief beleid* in alle toonaarden wordt verkondigd binnen en buiten de gemeente.

Inclusief beleid houdt in dat bij het opstellen van beleid van meet af aan rekening wordt gehouden met de effecten voor en belangen van mensen met een beperking.

Om dit op een gestructureerde wijze in te voeren bevelen wij de 'agenda 22' methode van harte aan. Agenda 22 is een methodiek, die de 22 VN Standaardregels op een integrale en inclusieve manier toepast.

In enkele grote gemeenten heeft men deze methodiek structureel ingevoerd.

2. HAGENAARS VAN NIET-WESTERSE AFKOMST MET EEN HANDICAP

Actiepunt 1

Onder het kopje algemeen hebben wij een opmerking gemaakt over het belang van meetbare doelen. Wij zullen deze opmerking niet verder herhalen in het vervolg van de nota, doch ter illustratie willen wij wijzen op de doelstelling bij actiepunt 1. De daarin gehanteerde termen ('aantoonbaar meer..'/'beter bereik'..'meer gebruik van'..) maken het erg moeilijk voor de gemeente en voor betrokkenen om na afloop van de periode te meten wat het aantoonbare resultaat is geweest.

Voorall steunt de doelstelling en hecht er veel waarde aan dat gehandicapte mensen met een beperking van niet-westerse afkomst bereikt worden. De uitwerking van dit punt, dat speerpunt van beleid is en een bevolkingsgroep betreft die meer dan 40% van de Haagse bevolking uitmaakt, vinden wij evenwel erg mager. In feite gaat het om het verlengen van het (overigens zinvolle) Ooom project voor een jaar, alsmede om het onderbrengen van een informatieloket bij de i-shop in Laak. Om vooruitgang te boeken op dit punt zijn veel meer voorzieningen en actoren, zoals aanbieders en migrantenorganisaties, nodig.

- *Wij adviseren om deze doelgroep te laten terugkomen bij de verschillende onderdelen van deze nota. Dan wordt duidelijk wat de samenhang van activiteiten is voor deze groep. Zo kan bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van sportfaciliteiten gerichte aandacht besteed worden aan het bereiken van migranten. En bij het ontwikkelen van bouwplannen kan met migranten rekening gehouden worden door bijvoorbeeld toegankelijke huizen voor grote gezinnen te creëren.*
- *Wij adviseren voor het bereiken van migranten een werkwijze waarbij zoveel mogelijk wordt uitgegaan van een 'gemengde invalshoek'. Zo zouden wij het toejuichen als het project Ooom uiteindelijk dwars door de bevolkingsgroepen heen zou gaan lopen. Wij zien dit als een toekomst visie en beseffen dat de toepassing ervan op dit moment te prematuur is.*

i-Shops

Het inrichten van een informatieloket in een i-shop voor het informeren van verzorgers van migranten gehandicapten vinden wij een goede ontwikkeling. Wij ondersteunen het idee om de i-shop een rol te geven voor het bereiken van deze doelgroep. Onze ervaring is dat het beter werkt om de i-shopmedewerkers actief de wijk te laten ingaan dan te verwachten dat deze groep naar de i-shop toekomt. Dat vereist wel getraind personeel met ervaring en kennis van deze groep.

De huidige situatie is dat 1 i-shop met 1 zorgloket op 1 dagdeel geopend is en bemensd wordt door 2 (capabele) vrijwilligers uit de doelgroep.

- *Wij adviseren meer i-shops in te richten met een loket voor migranten met zorgkinderen. Daarnaast adviseren wij de i-shops beter toe te rusten met getraind personeel dat weet waar de doelgroep behoefte aan heeft.*
- *Wij adviseren om de i-shops een actieve rol naar de wijk te laten vervullen.*

Doelgroep

- *Wij adviseren voor het bereiken van de doelgroep gebruik te maken van bestaande netwerken van migranten. Daarnaast raden wij aan om bij het ontwikkelen van aanbod ook te spreken met de doelgroep zelf. Zo zouden migranten plaats kunnen nemen in de panels om te vertellen waar behoefte aan is.*

3. JONGEREN MET EEN HANDICAP

Niet duidelijk is om welke leeftijd het gaat. Als het jongeren betreft in de categorie van 6 tot 19 jaar, dan wordt de aansluiting gemist voor de groep tot 6 jaar.

De nota merkt op dat de gemeente investeert door samenhangend beleid te presenteren voor jongeren met een beperking. 'Wij kiezen voor projecten die leiden tot positieve beeldvorming, integratie en kansen voor jongere gehandicapten'.

Voor ons is niet duidelijk of dit betekent dat er nog een apart plan van aanpak gaat komen. Of zijn de in de nota genoemde actiepunten de concrete vertaling van dit beleid?

Wanneer dit laatste het geval is, dan vindt Voorall dat het aanbod erg mager is voor zo'n belangrijke groep, die speerpunt van beleid is.

Actiepunt 3

Het idee van maatschappelijke stages is waardevol. Goed dat er ook mensen met een beperking bij betrokken worden. Om de stage goed te laten verlopen is een gedegen begeleiding en voorlichting heel belangrijk.

Wij vragen ons af waarom het VMBO niet genoemd wordt bij de partners.

Actiepunt 4

Of dit punt voldoende geïnstrumenteerd is kunnen we niet nagaan, omdat de (DSB-)bedragen niet zijn ingevuld.

Het is goed als kinderen samen en gemengd spelen. Het actiepunt betekent in de praktijk dat de betreffende doelgroep naar twee plekken toe moet gaan. Niet duidelijk is of de behoefte daartoe in de buurt is gepeild.

Beter lijkt het ons om speelplekken in andere wijken te stimuleren door hiervoor een subsidie regeling in het leven te roepen, waarmee burgers zélf subsidie kunnen aanvragen in wijken waar dit speelt.

Voorall ziet zichzelf niet als partner op dit punt.

Ervaring uit de praktijk - 1 -

Jongeren melden dat veel leraren niet weten hoe ze om kunnen gaan met de speciale behoeften van jongeren met een beperking. Omdat leraren geen uitzondering willen maken, krijgen deze leerlingen geregeld straf omdat ze niet aan de eisen kunnen voldoen. Zo kan Piet bijvoorbeeld soms niet lopen vanwege bloedingen als gevolg van hemofilie. Zijn leraren denken geregeld dat hij zijn ziekte gebruikt als excuus. Piet voelt zich rot als een leraar vraagt: 'Ben je wel écht ziek?'

Het zou helpen als leraren dit probleem zouden erkennen en meer begrip zouden krijgen voor de problemen van jongeren met een beperking. Soms kan de oplossing heel eenvoudig zijn, bijvoorbeeld wat extra tijd of wat lichter huiswerk. Per leerling zou moeten worden bekeken wat nodig is. Op basis daarvan kunnen (net als bij bv. dyslexie), alternatieve afspraken worden gemaakt. Voor de leerling in kwestie is het heel belangrijk dat de leraar hem begrijpt.

Wanneer er sprake is van een individuele behandeling van een leerling met een beperking is het belangrijk dat dit binnen de school aan alle leraren gecommuniceerd wordt.

Voorlichting aan docenten

- *Wij adviseren voorlichtingsavonden aan te bieden aan scholen die te maken hebben met jongeren met een beperking. Doel van de voorlichting is meer begrip te kweken bij leraren en mentoren voor deze jongeren. Tijdens de voorlichting worden de diverse 'tips & tricks' voor de leraar benoemd, en er worden manieren aangereikt hoe je hier als leraar mee kunt omgaan. Voorall is bereid mee te werken aan het ontwikkelen van een voorlichtingsmodule, die scholen kunnen inhuren.*

Ervaring uit de praktijk - 2 -

Jongeren met een beperking vinden het belangrijk andere jongeren, met en zonder beperking, te ontmoeten. Door dat contact kan wederzijds begrip ontstaan. Peter: "Jongeren zonder beperking durven ons vaak niet te vragen: 'wat heb je?' Terwijl wij dat meestal best willen uitleggen. Het is voor ons belangrijk dat andere jongeren ontdekken dat wij niet debiel zijn." Bij het organiseren van gemengde activiteiten is het zaak dat de gehandicapte jongeren op hun sterke kant worden aangesproken. Om succesvol te mixen zou je gebruik kunnen maken van rolmodellen. Bijvoorbeeld een DJ-cursus van een coole DJ in rolstoel. Of een sportieve activiteit met sterren van ADO. Een gemengd sporttoernooi zou een positieve activiteit kunnen zijn, mits er met gemengde teams van jongeren met en zonder handicap gespeeld wordt.

Gemengde activiteiten

- *Wij adviseren om sportieve en culturele activiteiten te (laten) organiseren voor jongeren met en zonder beperking. Maak daarbij gebruik van rolmodellen, die de sterke kant van de jongeren met een beperking kunnen aanspreken.*

Ervaring uit de praktijk - 3 -

Jongeren met een beperking gaan niet zo vaak naar een café of disco omdat ze zich bekeken voelen. Dat betekent een grote drempel. Rolstoeler Gerard zegt daarover het volgende:

“Ze hebben ons liever niet binnen, het is niet sfeervol om een rijtje rolstoelen langs de kant van de dansvloer te hebben.”

Ook de fysieke toegankelijkheid speelt een belangrijke rol:

“Je krijgt soms allerlei gedoe met binnenkomen. Dan is er bijvoorbeeld een trapje, waardoor mensen je naar boven moeten dragen. Als ze een hele trukendoos tevoorschijn moeten halen omdat jij komt, heb je al niet zo’n zin meer. Maar als je weet (via gids of internet) dat het toegankelijk is voor rolstoelers, weet je dat er meer mensen met een beperking komen en dat er rekening met je wordt gehouden. Je krijgt daardoor het gevoel dat je erbij hoort.”

Gemengd uitgaan

- *Wij adviseren om de toegankelijkheid breed te stimuleren bij uitgaansgelegenheden voor jongeren en daarbij een koppeling te maken met het afgeven van vergunningen.*

Toegankelijkheid uitgaan

- *Wij adviseren om op internet te publiceren welke café’s, discotheken, bioscopen en andere uitgaansgelegenheden toegankelijk zijn. Daarbij stellen we voor om de site interactief te maken (vergelijkbaar met de restaurantsite Iens), zodat jongeren zelf aanbevelingen kunnen doen en hun ervaringen kunnen toevoegen.*

4. GELIJKWAARDIG met elkaar OMGAAN, VOLWAARDIG MEEDOEN

De intentie om de eigen kracht van mensen met een beperking te bevorderen, is goed. De uitwerking van de plannen is echter weinig concreet.

De term ‘volwaardig meedoen’ betekent volgens ons en onze achterban dat de infrastructuur in Den Haag zo wordt ingericht dat iedereen die ergens aan mee wil doen, ervan uit kan gaan (binnen redelijke grenzen) dat hij of zij daar ook aan mee kan doen.

De definitie die deze nota geeft voor volwaardig meedoen heeft een andere insteek : ‘Volwaardig meedoen betekent dat wij de mogelijkheden en kracht van de gehandicapten willen vergroten en versterken op zoveel mogelijk gebieden’ (p 19).

- *Wij adviseren om de gebruikte terminologie in deze nota te laten aansluiten bij wat de burgers onder deze termen verstaan.*

- *Omdat elke groep zijn eigen schaalniveau heeft, adviseren wij om per groep te bekijken wat de juiste aanpak kan zijn en wie erbij betrokken moeten worden.*
- *Wij adviseren om (door de welzijnsinstellingen) te laten onderzoeken waaraan behoefte is, zodat de activiteiten daarop kunnen worden afgestemd.*

Actiepunt 10

Wij onderschrijven de doelstelling van harte om het niet-gebruik van inkomensondersteunende maatregelen terug te dringen.

- *Wij adviseren het beleid rond het niet-gebruik van inkomensondersteunende maatregelen te intensiveren.*

Ervaring uit de praktijk - 4 -

Voorall signaleert dat een fors aantal mensen met een beperking in grote problemen komt door de wachttijden. Er wordt uitgegaan van wat iemand netto in de maand krijgt. Maar de cumulatie van de eigen bijdragen slokt een te groot deel van het inkomen op. Daardoor komt het daadwerkelijke inkomen veel lager uit.

Magda: "Ik betaal 200 à 250 euro per maand aan eigen bijdragen. Ik moet eerst de voorzieningen voorschieten. Ik sta helemaal rood, want de afhandeling duurt nu al acht weken. Ik heb een eigen woning en een uitkering. Daarom kan ik de overwaarde van mijn huis niet verzilveren. Volgend jaar wordt dit nog erger met die extra eigen bijdragen. Hier moet rekening mee worden gehouden in het minimale beleid."

Actiepunt 11

Voorall vindt het een goede zaak dat meer mensen met een beperking gaan werken.

Wij missen echter een concreet plan om ervoor te zorgen dat deze groep aan de slag kan. Er is een wettelijke verplichting om 5% mensen met een beperking aan te nemen.

- *Wij adviseren de gemeente zelf het goede voorbeeld te geven door 5% mensen met een beperking in dienst te nemen. Wij adviseren werkgevers te motiveren om dit ook te doen. Bij het in dienst treden is het belangrijk om te zorgen voor goede begeleiding van zowel werkgever als werknemer.*

Om meer mensen met een beperking aan het werk te krijgen is wellicht een uitzendbureau voor mensen met een beperking een idee?

Actiepunt 12

Het is een ambitieus plan om te willen dat alle mensen met een beperking aan sport gaan doen. In aanmerking genomen dat 37% van de mensen met een beperking 65-plusser is, wellicht té ambitieus.

- *Wij adviseren hierbij het accent te leggen op jongeren en mensen van middelbare leeftijd. Scholen kunnen daarbij gebruikt worden om voorlichting te geven.*

Zoals onder actiepunt 1 opgemerkt, adviseren wij om bij dit punt de Hagenaars van niet – westerse afkomst met een beperking in beeld te brengen.

Het beeld bestaat dat migrantenkinderen met een verstandelijke beperking door ouders 'verstoep' worden gehouden.

Bij Kameleon, sportclub voor lichamelijk beperkte kinderen, is sprake van een constructief samenwerkingsverband met scholen. Er is veel voorlichting op deze scholen en vervoer van school naar de sportclub. De toeloop van migrantenkinderen met een lichamelijke beperking is goed.

- *Wij adviseren om scholen te stimuleren soortgelijke samenwerkingsverbanden met sportverenigingen aan te gaan, waardoor migrantenkinderen met een verstandelijke beperking meer aan sport gaan doen.*

Actiepunt 14

Wij onderschrijven van harte de doelstelling om meer mogelijkheden te scheppen voor deelname van mensen met een beperking aan culturele activiteiten. Mensen met een rolstoel ondervinden hierbij tal van moeilijkheden.

Ervaring uit de praktijk - 5 -

Gerda: "Vaak zijn er niet genoeg rolstoelplaatsen, het Circustheater heeft er bijvoorbeeld slechts twee. En als je in Scheveningen naar de bioscoop gaat kun je er na afloop niet meer goed uit, want dan gaan de deuren dicht in verband met de brandweer. Een extra probleem bij het uitgaan is, dat je daarna ook nog zorg nodig hebt om in bed te komen. Maar wie komt mij om elf uur 's avonds helpen? Dat is niet of heel moeilijk te regelen."

- *Wij adviseren om meer uitgaansgelegenheden rolstoelvriendelijk te maken.*
- *Wij adviseren om ringleidingen standaard aan te leggen bij alle culturele instellingen. We adviseren om de ringleiding op te nemen bij de subsidievoorwaarden, evenals de lift, de invalidentoilet en de hulp van een hostess.*
- *Ingeval ringleidingen aanwezig zijn, dient deze voorziening luid en duidelijk kenbaar te worden gemaakt aan de bezoekers.*
- *We adviseren om flexibele zorg mogelijk te maken, waardoor mensen die afhankelijk zijn van zorg ook de mogelijkheid krijgen om 's avonds uit te gaan.*

5. VOLWAARDIGE TOEGANG

Wij waarderen het feit dat in dit hoofdstuk op de meeste punten sprake is van een realistische en concrete uitwerking.

Toegankelijke gebouwen en openbare ruimten

Actiepunt 17

Voorall vindt het een goede zaak dat zo veel mogelijk openbare gebouwen toegankelijk worden gemaakt. Wij vragen ons af of het mogelijk is om hierin prioriteiten te stellen. Voor mensen met een beperking is de toegankelijkheid van de volgende gebouwen met name belangrijk: huisartsenpraktijken, gezondheidscentra, apotheken, fysiotherapeuten en andere medische en paramedische voorzieningen.

- *Wij adviseren de gemeentelijke toegankelijkheidsregeling vooral te promoten bij openbare gebouwen waar veel mensen met een beperking gebruik van maken.*

Actiepunt 18

Voorall vindt het een goede zaak dat de toegankelijkheid van de gemeentebouwen wordt getoetst. Het is echter onduidelijk hoe dit in de praktijk zal gaan, om welke gebouwen het gaat, in welke volgorde deze zullen worden getoetst en door wie dit wordt gecontroleerd. Ook is onduidelijk welk budget hieraan gekoppeld is voor de uitvoering van de aanpassingen.

- *Wij adviseren om concrete plannen te maken met daarbij een taakverdeling en een tijdspad. Wij zouden graag zien dat er in de volgorde van het plan van aanpak rekening wordt gehouden met de behoeften van mensen met een beperking.*
- *Voorall is zeker bereid mee te denken bij het opstellen van prioriteiten. Daarbij kan ook gebruik worden gemaakt van de TestTeams van Voorall.*

Actiepunt 20

Voorall juicht het toe dat nu structureel woningen worden getoetst en gewaardeerd. Dit werkt goed.

In Den Haag vinden momenteel veel verbouwwerkzaamheden plaats van straten, pleinen en gebouwen. Gehandicapten ondervinden daar veel hinder van. Tikkers bij stoplichten vallen vaak uit tijdens de werkzaamheden. Wanneer een kuil wordt gegraven, wordt dit vaak slechts met een enkel lint afgezet. Een blinde of slechtziende valt in zo'n kuil. Dergelijke obstakels moeten beter zichtbaar zijn en voelbaar met een taststok.

- *Wij adviseren een protocol te maken voor het inrichten van bouwplaatsen, waarin uitdrukkelijk aandacht is voor het bouwproces. Wij adviseren een apart hoofdstuk in het protocol op te nemen voor mensen met een beperking.*

Actiepunt 21

- *Wij adviseren alle nieuwe installaties voor te bereiden op rateltikkers, zolang er nog geen betere individuele hulpmiddelen zijn. Zo mogelijk moeten de installaties ook voorbereid worden op individuele elektronische voorzieningen, zodat e.e.a. kan worden om/ingeschakeld als deze apparatuur gebruiksklaar is.*
- *Voorall adviseert om een geormerkt budget te bestemmen voor deze individuele elektronische voorzieningen.*
- *Wij adviseren de Smartlijn af te bouwen tot aan het Stadhuis.*
- *Wij adviseren toezicht te laten plaatsvinden op de handhaving van de toegankelijkheid van de Smartlijn.*

Toegankelijke woningen

Voorall vindt aanpasbaar bouwen een goede regeling; zij vormt een pijler voor bouwen voor mensen met een beperking en ouderen.

De visie over domotica vinden wij wat beperkt. Domotica kan mensen helpen in hun zelfstandigheid en er kan duurbetaalde menskracht mee worden bespaard. Er is zo veel mogelijk op dit gebied en de mogelijkheden worden steeds groter.

Actiepunt 22

- *Wij adviseren om in álle onderzoeken die de gemeente doet of laat doen, te checken of er specifieke vragen in zouden moeten voor mensen met een handicap.*

Voorall is bereid mee te werken aan de folder, maar ziet voor zichzelf verder geen rol op dit punt.

Rond de woonbehoeften adviseren wij om gerichte aandacht te besteden aan de woningmarkt voor migranten met een beperking. Veelal gaat het om grote gezinnen (eerste en tweede generatie) met de wens om een kind met een beperking niet naar een instelling te brengen. Hierdoor bestaat de behoefte aan 'kangaroo-woningen'.

Toegankelijk openbaar en individueel vervoer en parkeren

Niet alle tramhaltes zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers. Er worden nieuwe, 'lage' haltes laag aangelegd, terwijl ze 'hoog' moeten zijn.

- *Wij adviseren een scan te laten maken voor alle haltes op toegankelijkheid en het overzicht daarvan op internet te zetten. Daarmee kunnen rolstoelgebruikers opzoeken of ze ergens naar toe kunnen. Wij adviseren de scan te beginnen bij de haltes van RandstadRail en daarna ook de andere haltes te scannen.*

Actiepunt 24

Voorall wordt als (enige) partner genoemd. Wij gaan er evenwel van uit dat HTM en Regiotax zelf het klanttevredenheidsonderzoek doen.

Toegankelijke informatie

Voorall heeft over toegankelijkheid van informatie recentelijk een ongevraagd advies ingediend. De inhoud ervan is beknopt in onderstaande adviezen verwerkt.

Actiepunt 26

Bij dit punt gaat het over verschillende vormen van toegankelijkheid. Het stukje over de fysieke toegankelijkheid van i-shops en loketten hoort ons inziens bij de toegankelijkheid van openbare gebouwen (actiepunten 17 t/m 19). Daarnaast wordt gesproken over toegankelijkheid van websites en informatiekkanalen.

- *Wij adviseren om expliciet aan te geven welke vorm van toegankelijkheid de actiepunten ten doel hebben.*
- *Wij adviseren om gebruik te maken van leespanels om de inhoudelijke toegankelijkheid te testen.*
- *Wij adviseren om in de commissie mensen met een beperking op te nemen.*

Om in aanmerking te komen voor het keurmerk *drempelvrij.nl* moeten de websites voldoen aan de minimale toegankelijkheid van 16 richtlijnen. Voor de meeste mensen met een visuele, auditieve en motorische beperking is het voldoende als de sites over het keurmerk *drempelvrij.nl* beschikken.

- *Wij adviseren om eind 2009 alle gemeentelijke sites te laten voldoen aan het keurmerk *drempelvrij.nl*. Daarmee worden de belangrijkste drempels weggenomen voor mensen met een visuele, auditieve en motorische beperking.*
- *Bevorder dat de afdelingen communicatie van de verschillende gemeentelijke diensten tenminste maandelijks elkaar informeren over de voortgang en de plannen rond ieders digitale toegankelijkheid.*
- *Bevorder dat de huisstijl van de gemeente toegankelijk wordt voor mensen met een visuele beperking.*
- *Een belangrijke speler in wijkgerichte activiteiten zijn de wijkberaden. Voor bewoners is het van belang dat deze over een website beschikken die toegankelijk is.*

- *Geadviseerd wordt om trainingen beschikbaar te stellen voor wijkberaden teneinde een website te kunnen ontwikkelen die voldoet aan het keurmerk drempelvrij.nl.*
- *Ondanks de niet te stuiten opmars van digitale communicatie adviseren wij u met nadruk om de papieren communicatie- instrumenten op gerichte wijze te blijven gebruiken. Op enig moment zal de aflossing van generaties dit overbodig maken, doch de komende jaren is dit nog niet het geval.*

Voorall vindt het een goede zaak dat de Gehandicaptennota wordt ingesproken ten behoeve van mensen met een visuele beperking.

6. SAMENSpraak, ONDERZOEK EN MONITOREN

Voorall vindt samenspraak, onderzoek en monitoring zeer belangrijk om het beleid zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de behoeften van de doelgroep.

Het voornemen om jaarlijks de voortgang in beeld te brengen en te rapporteren ondersteunen wij van harte. Het zou goed zijn om dit voornemen als een apart actiepoint te benoemen.

Het is belangrijk dat mensen met een beperking hun ervaringen aan beleidsmakers van de gemeente kunnen vertellen, zodat de beleidsmakers een zo goed en volledig mogelijk beeld krijgen van waar deze mensen tegenaan lopen. Wij vinden het van belang dat de gemeente deze signalen krijgt via diverse kanalen: direct via de doelgroep en via de diverse organisaties en hun achterban. Deze organisaties kunnen open samenspraakavonden organiseren met de doelgroep. De gemeente kan gebruik maken van onderlinge bestuiving van de betrokken organisaties, door gezamenlijk met deze groepen om de tafel te gaan zitten.

- *Wij adviseren om via diverse kanalen informatie te verzamelen over de doelgroep: zowel direct als via verschillende organisaties.*
- *Het is aan te bevelen om samenspraakavonden te organiseren met de doelgroep via organisaties die rechtstreekse contacten onderhouden met hun achterban.*
- *Wij adviseren om met de verschillende betrokken organisaties minimaal eenmaal per jaar om de tafel te gaan zitten om winst te halen uit onderlinge bestuiving.*

- *Wij adviseren om alle onderzoeken die betrekking hebben op mensen met een beperking systematisch terug te koppelen aan de organisaties die ermee te maken hebben, zoals Voorall.*

Samenspraak , samenwerking en inventarisatie behoeften

- *Wij willen pleiten voor een werkwijze waarin meer plaats is voor structurele samenspraak en samenwerking tussen gemeente, burgers en belangenverenigingen. Op basis de geïnventariseerde behoeften van de betrokken burgers kan de gemeente haar beleid gericht ontwikkelen en uitvoeren.*

V Tenslotte

Voorall kan zich goed vinden in de genoemde drie speerpunten en onderschrijft deze van harte. Voorall ziet als vierde perspectief het inclusief beleid. Inclusief beleid houdt in dat bij het opstellen van beleid van meet af aan rekening wordt gehouden met de effecten voor en belangen van mensen met een beperking.

Voorall vindt het wezenlijk dat het belang van inclusief beleid als uitgangspunt wordt verkondigd binnen en buiten de gemeente. Het lijkt een vanzelfsprekend iets, doch het consequent toepassen van inclusief beleid in de praktijk vereist een structurele gedragswijziging bij beleidsmakers en uitvoerders. Om deze manier van denken op een gestructureerde wijze in te voeren bevelen wij de 'agenda 22' methode van harte aan. Agenda 22 is een methodiek, die de 22 VN Standaardregels op een integrale en inclusieve manier toepast.

In de nota staan veel ambities waar wij volledig achter staan. Tegelijkertijd constateren wij dat nogal wat doelen en acties in algemene termen worden geformuleerd. Voor de realisering van het gehandicaptenbeleid is het belangrijk om heldere en meetbare doelen te formuleren. Dan is duidelijk wanneer een doelstelling is gehaald. Dat maakt het helder voor de gemeente zelf, voor de partners die bij de uitvoering ingeschakeld worden en voor de doelgroep van de nota, de Hagenaars met een beperking.

Bij een aantal onderdelen heeft Voorall de indruk dat er geen actuele, betrouwbare cijfers voorhanden zijn. Voor een goed beleid is dat noodzakelijk. Hoe kun je de voortgang weten en meten als je de uitgangspositie niet kent? Naar onze mening beschikken de verschillende maatschappelijke organisaties in Den Haag over veel harde cijfers rond de verschillende doelgroepen.

Aanbevolen wordt om daar een apart aandachtspunt van te maken.

Voor het uitvoeren van de nota is het zinvol om met alle relevante partners te overleggen welke rol zij kunnen vervullen in de uitvoering van het gehandicaptenbeleid. Dan kan per doel of actie worden vastgesteld welke dienst van de gemeente erbij betrokken is en welke partij de eindverantwoordelijkheid draagt voor de uitvoering ervan. Een soortgelijke aanpak is toegepast rond de quick wins van het Haags Mantelzorg Akkoord, hetgeen uitstekend heeft gewerkt.

In genoemd overleg kan dan met Voorall worden afgestemd bij welke acties Voorall een rol voor zich ziet weggelegd, en bij welke zij dat niet ziet. Wij hopen dat de Gehandicapten nota en het onderhavige advies een wezenlijke bijdrage leveren aan het gehandicaptenbeleid 2008-2011.